

Εισαγωγή στον ερευνητικό σχεδιασμό

Παρασκευή 10/12/21

*Δρ. Άννα Κανδύλα
Επιστημονική συνεργάτης
ΠΜΣ ΔΕΔΠ 2021-22*

Στόχοι του σεμιναρίου

- Εισαγωγή στη **διαδικασία σχεδιασμού & στις μεθοδολογικές προϋποθέσεις** της έρευνας πάνω στην ευρωπαϊκή διακυβέρνηση στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής επιστήμης
- Παρουσίαση της διαδικασίας διαμόρφωσης των ερευνητικών ερωτημάτων και των υποθέσεων εργασίας
- Παρουσίαση της διαδικασίας σχεδιασμού της ερευνητικής στρατηγικής και των μέθoδων ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας

Επιστημονική έρευνα (στις Π.Ε) (1)

- Το σύνολο των ενεργειών που αποσκοπεί στη **συστηματική διεύρυνση της γνώσης**
- Παρέχει **τεκμηριωμένες απαντήσεις** σε ερωτήματα (που αφορούν στους δρώντες και τα πεδία όπου συγκροτείται το πολιτικό φαινόμενο)
- Επεξεργάζεται **νέες θεωρίες** για την κατανόηση, την ερμηνεία ή την επεξήγηση (του πολιτικού φαινομένου)

Επιστημονική έρευνα (στις Π.Ε) (2)

- **Πρωτοτυπία:** στοχεύει σε ό,τι είναι ακόμη άγνωστο, σε ό,τι είναι αμφιλεγόμενο, ανεξήγητο ή μη επαρκώς αποδεδειγμένο
- **Διαδικασία σταδίων** που εφαρμόζει συστηματικές μεθόδους συλλογής και ανάλυσης εμπειρικών δεδομένων
- Τα ευρήματα της επιστημονικής έρευνας **δεν αποτελούν τελεσίδικη γνώση**

Στάδια της έρευνας

1. Προσδιορισμός του ερευνητικού προβλήματος, διατύπωση του ερευνητικού ερωτήματος/των ερευνητικών ερωτημάτων και των υποθέσεων εργασίας
2. Σχεδιασμός ερευνητικής στρατηγικής
3. Συλλογή ερευνητικών/εμπειρικών δεδομένων
4. Ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων
5. Συγγραφή ερευνητικής μελέτης/εργασίας

Στάδια της έρευνας

1. Προσδιορισμός του ερευνητικού προβλήματος, διατύπωση του ερευνητικού ερωτήματος/των ερευνητικών ερωτημάτων και των υποθέσεων εργασίας
2. Σχεδιασμός ερευνητικής στρατηγικής
3. Συλλογή ερευνητικών/εμπειρικών δεδομένων
4. Ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων
5. Συγγραφή ερευνητικής μελέτης/εργασίας

Στάδιο 1:

Προσδιορισμός του ερευνητικού προβλήματος

**Διατύπωση του ερευνητικού ερωτήματος/των
ερευνητικών ερωτημάτων και των υποθέσεων εργασίας**

Καθορισμός του υπο μελέτη προβλήματος (1)

Ερευνητικό πρόβλημα:

- *“An intellectual stimulus calling for a response in the form of scientific inquiry”* (Nachmias and Nachmias, 1996, 52).
- Μια κατάσταση η οποία χρήζει επίλυσης, βελτίωσης ή αλλαγής, που δεν έχει μελετηθεί επαρκώς στη βιβλιογραφία, που αποτελεί αμφιλεγόμενο σημείο ή πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ των ερευνητών → δικαιολογεί την ερευνητική μελέτη
- Διακρίνεται από το θέμα της μελέτης που είναι ευρύτερο
- Μπορεί να οδηγήσει σε ερευνητικά ερωτήματα

Παράδειγμα

- *Θέμα: Η συμμετοχή των ψηφοφόρων στις Ευρωεκλογές του 2019*
- *Ερευνητικό πρόβλημα: Η συμμετοχή των ψηφοφόρων στις Ευρωεκλογές του 2019 ήταν αυξημένη σε σχέση με τις εκλογές του 2014*

Καθορισμός του υπο μελέτη προβλήματος (2)

- Επιλογή ερευνητικού προβλήματος
  - Τρέχουσα πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα
  - Επιστημονική παραγωγή/προβληματισμός/διαμάχη
- *Συνήθως* απαιτείται κάποια εξοικείωση με τη βιβλιογραφία (ανασκόπηση)
  - Έχουν πραγματοποιηθεί άλλες μελέτες πάνω στο ίδιο ερευνητικό πρόβλημα;
  - Ποιά η σημασία του ερευνητικού προβλήματος που σας απασχολεί;

Ερευνητικό ερώτημα (1)

- Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι διατυπώσεις που **εξειδικεύουν** το πώς η έρευνα προκειται να αντιμετωπίσει το ερευνητικό πρόβλημα.
  - *Για το ίδιο ερευνητικό πρόβλημα, δύο ερευνητές μπορεί να διατυπώσουν διαφορετικά ερευνητικά ερωτήματα*
- **Η ραχοκοκαλία του ερευνητικού σχεδιασμού:**
  - Σαφώς διατυπωμένα και συγκεκριμένα → οι αναγνώστες πρέπει να μπορούν να καταλάβουν αν/οτι τα απαντήσατε
  - Απαντητέα (ερευνήσιμα, εφικτά στο ισχύον πλαίσιο)
- **Δυνατότητες:**
  - Ένα ερώτημα ή περισσότερα αλληλοσυνδεόμενα ερωτήματα
  - Ένα κεντρικό ερώτημα το οποίο εξειδικεύεται περαιτέρω σε υπο-ερωτήματα

Ερευνητικό ερώτημα (2)

Παράδειγμα

- *Θέμα: Η συμμετοχή των ψηφοφόρων στις Ευρωεκλογές του 2019*
- *Ερευνητικό πρόβλημα: Η συμμετοχή των ψηφοφόρων στις Ευρωεκλογές του 2019 ήταν αυξημένη σε σχέση με τις εκλογές του 2014*
- *Ερευνητικά ερωτήματα:*
  - *Ποιές είναι οι αιτίες της αύξησης της συμμετοχής των ψηφοφόρων στις Ευρωεκλογές του 2019;*
  - *Συνέβαλε η πολιτικοποίηση της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στην αύξηση της συμμετοχής των ψηφοφόρων στις Ευρωεκλογές του 2019;*

Ερευνητικά ερωτήματα: Τύποι (1)

- **Περιγραφικά– καταγραφικά:** αποσκοπούν κυρίως στην απεικόνιση/καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης
  - Ποιά είναι τα χαρακτηριστικά της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής της Ε.Ε. στη Μέση Ανατολή;
  - Ποιές προσπάθειες έχουν γίνει από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου μέχρι σήμερα ως προς τη δημιουργία μιας Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας;
  - Βρίσκεται η ψηφιακή κυριαρχία της Ε.Ε υπο την κηδεμονία των Big Tech;
- **Συσχέτισης:** αποβλέπουν στη διερεύνηση/ανάδειξη της σχέσης ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα φαινόμενα
  - Σχετίζονται οι προσπάθειες που έχουν γίνει από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου μέχρι σήμερα ως προς τη δημιουργία μιας Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας με την εξέλιξη των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας;

Ερευνητικά ερωτήματα: Τύποι (2)

- **Αιτιώδη:** αναδεικνύουν σχέσεις αιτιότητας. Δεν διερευνούν μόνο τη σχέση των δύο μεταβλητών αλλά προϋποθέτουν την ύπαρξη μιας αιτιολογικής σχέσης ανάμεσα τους (αιτίες και συνέπειες).
  - *Ενισχύει η εμπλοκή της η ΕΕ μέσω ΚΕΠΠΑ/ΚΠΑΑ στη διαχείριση εξωτερικών κρίσεων την εσωτερική ενοποιητική διαδικασία;*
  - *Συνέβαλε η ένταση της δημόσιας συζήτησης για την κλιματική κρίση στην αύξηση της εκλογικής επιρροής των πρασίνων στις Ευρωεκλογές του 2019;*

Υπόθεση εργασίας

- Η υπόθεση εργασίας είναι μια σαφής παραδοχή με τη μορφή **πρόβλεψης** της απάντησης στο ερευνητικό ερώτημα
  - Ανάλογη με τον τύπο του ερευνητικού ερωτήματος
  - Με βάση τη διαθέσιμη βιβλιογραφία (θεωρητική ή εμπειρική) (ιδίως σε θετικιστικού τύπου προσεγγίσεις)
- Μπορεί να **ελεγθεί** με βάση την ανάλυση των στοιχείων που θα προκύψουν από την έρευνα
  - Τεκμηρίωση, επιβεβαίωση-απόρριψη

Στάδιο 2:
Σχεδιασμός ερευνητικής στρατηγικής

Σχεδιασμός ερευνητικής στρατηγικής

Απαντά στην ερώτηση «**πώς θα υλοποιήσω την έρευνά μου;**»

- Πώς θα φτάσω στο σημείο να απαντήσω τα ερευνητικά μου ερωτήματα;
- Πως θα επιβεβαιώσω/απορρίψω τις υποθέσεις εργασίας που έθεσα;
- Με ποιο μέσο θα διεξάγω την έρευνα; Ποιά μέθοδος είναι κατάλληλη;

Μέθοδοι έρευνας

- Οι τεχνικές ή οι διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για τη **συλλογή και ανάλυση των δεδομένων** ώστε να φτάσουμε σε κάποια συμπεράσματα.
  - Τί είδους δεδομένα χρειάζομαι;
  - Πώς θα τα συλλέξω;
  - Πώς θα τα αναλύσω;
- Διακρίνονται σε **ποσοτικές** και **ποιοτικές**

Ποσοτική μέθοδος έρευνας (1)

- Αποσκοπεί στην αποκάλυψη γενικών κανονικοτήτων ή τάσεων, που διέπουν τα πολιτικά και κοινωνικά φαινόμενα, μέσω της διερεύνησης των φαινομένων αυτών **σε πλήθος περιπτώσεων**.
- Η εξέταση μεγάλου όγκου περιπτώσεων μέσω της στατιστικής ανάλυσης **εξισορροπεί τις ιδιομορφίες των μεμονωμένων περιπτώσεων**
  - Οι τάσεις και σχέσεις που προκύπτουν μπορούν να θεωρηθούν ως *γενικώς ισχύουσες*.
- Οι περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στην έρευνα εξετάζονται μόνο σε σχέση με εκείνες τις παραμέτρους, η συσχέτιση των οποίων ερευνάται

Ποσοτική μέθοδος έρευνας (2)

- Τα υπο-εξέταση φαινόμενα αποτυπώνονται ως **μεταβλητές**: έννοιες που ορίστηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατή η *μέτρησή* τους.
- Όταν διερευνούμε αιτιώδεις σχέσεις ταξινομούμε τις μεταβλητές σε:
  - **Ανεξάρτητες** (ενεργούν ως αίτιο)
  - **Εξαρτημένες** (είναι το αποτέλεσμα επίδρασης κάποιου αιτίου)

Ποσοτική μέθοδος έρευνας (3)

- Η μετατροπή μιας έννοιας σε μεταβλητή περνάει μέσα από το στάδιο της λειτουργικοποίησης

Έννοιες → **Λειτουργικοποίηση** → Μέτρηση

- Διαδικασία εξειδίκευσης των διαστάσεων και των ιδιοτήτων μιας έννοιας
  - Ακριβής καθορισμός των λειτουργιών που εμπλέκονται στη μέτρηση
  - Ακριβής καθορισμός δεικτών και οριοθέτηση εύρους «τιμών» (πεπερασμένο, αριθμήσιμο ή συνεχές πλήθος δυνατών τιμών)
- Αυστηρός και προκαθορισμένος ερευνητικός σχεδιασμός όπου οι περισσότερες αποφάσεις έχουν ληφθεί από τον ερευνητή πριν από τη διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας

Ποσοτική μέθοδος έρευνας (4)

J. BLONDEL, R. SINNOTT & P. SVENSSON

Table 9. Regression of turnout in the European Parliament elections of 1994 on orientations to the European Union and to the European Parliament, controlling for systemic, political and socio-demographic effects

	Beta	t	Sig t
Systemic effects			
Compulsory voting	0.192	18.70	0.0000
Sunday voting	0.159	14.70	0.0000
Proportionality	0.033	3.44	0.0006
Political and socio-demographic control variables			
Political interest	0.090	7.93	0.0000
Party attachment	0.117	11.82	0.0000
Education	0.045	4.36	0.0000
Age	0.143	14.67	0.0000
EP campaign			
Campaign exposure	0.094	9.61	0.0000
EU/EP orientations			
Opposed to EU membership	-0.055	-5.72	0.0000
No image of EP	-0.043	-3.89	0.0001
Negative image of EP	-0.071	-6.83	0.0000
Negative issue engagement	-0.018	-1.76	0.0790
No issue engagement	-0.053	-4.97	0.0000
Knowledge of EU office holders	0.060	5.64	0.0000
Adjusted R ²	0.176		

Ποσοτική μέθοδος έρευνας: είδη

- Πειραματική: ο/η ερευνητής/τρια ελέγχει τις συνθήκες (X, ομάδες, μέτρηση).
- Δειγματοληπτική έρευνα κοινής γνώμης (survey): συλλογή δεδομένων μέσω κλειστών (κυρίως) ερωτηματολογίων
- Βάσεις δεδομένων που έχουν συλλεχθεί από στατιστικές υπηρεσίες/κρατικές υπηρεσίες/πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα/ιστορικές πηγές κλπ.
- Ανάλυση περιεχομένου: μέτρηση και ποσοτικοποίηση συγκεκριμένων διαστάσεων του περιεχομένου «κειμένων»

Ποιοτική μέθοδος έρευνας (1)

- Στόχος των ποιοτικών μεθόδων έρευνας είναι η καταγραφή, η απεικόνιση και η ερμηνεία ενός φαινομένου στο πλαίσιο της **ολότητας** της κοινωνικό-πολιτικής/οικονομικής ζωής
  - Ολότητα → μέρος
  - Κατανόηση της δυναμικής διάσταση της «πραγματικότητας»
- Μελετούν τα κοινωνικά φαινόμενα στην πολλαπλότητα τους, αναγνωρίζουν την ποικιλομορφία και περιλαμβάνουν τη διαφοροποίηση
  - Δεν μελετούν μόνον αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις αλλά και «αρνητικές» (negative) ή «αποκλίνουσες» (deviant) περιπτώσεις

Ποιοτική μέθοδος έρευνας (2)

- Οι περιπτώσεις εξετάζονται και ερμηνεύονται εντός των **πλαισίων** στα οποία τοποθετούνται
- Δίδεται έμφαση στην πολυπλοκότητά των περιπτώσεων και αποφεύγεται η οριοθέτηση των υπο εξέταση παραμέτρων με τη μορφή μεταβλητών
- Αυτό δε σημαίνει ότι δεν πρέπει να γίνει λειτουργικοποίηση των εννοιών → **Αποσαφήνιση** των διαστάσεων και των ιδιοτήτων τους ώστε να μπορέσουμε να τις προσεγγίσουμε *εμπειρικά* αλλά η **συγκεκριμενοποίηση** γίνεται κατά τη διάρκεια της έρευνας

Ποιοτική μέθοδος έρευνας (3)

- Βασίζεται σε περισσότερο ευέλικτα ερευνητικά σχέδια
  - Επιμέρους πτυχές του ερευνητικού σχεδίου μπορούν να επαναπροσδιορίζονται κατά την πορεία της ερευνητικής διαδικασίας
- Βασικό εργαλείο της ποιοτικής μεθόδου είναι η **πλαισιοθετημένη κατανόηση και ερμηνεία**
- Τα αποτελέσματα προκύπτουν μέσα από τη **σύνθεση του εμπειρικού υλικού**

Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας: τεχνικές (1)

- **Μελέτη περιπτώσεων:** μία ή περισσότερες περιπτώσεις ανάλογα με το ερευνητικό ερώτημα και την υπόθεση εργασίας υπο εξέταση
- Εις βάθος μελέτη μιας σημαντικής μοναδικής περίπτωσης (χώρας, θεσμού, τομέα πολιτικής, πολιτικής διαδικασίας)
- Σύγκριση δύο ή περισσότερων περιπτώσεων case studies (χωρών, θεσμών, κλπ)
  - Άντληση συμπερασμάτων που (μπορεί να) έχουν **γενικότερη** εφαρμογή.
  - Ακολουθούνται κριτήρια επιλογής περιπτώσεων

Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας: τεχνικές (2)

Κυριότερες τεχνικές ποιοτικής έρευνας και συλλογής στοιχείων στις Π.Ε:

- Συνεντεύξεις με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου
- Ανάλυση κειμένων/αρχαιακού υλικού (document analysis)
- Ανάλυση λόγου (discourse analysis)
- Συμμετοχική παρατήρηση (participant observation)